

PREZENTĂRI DE FONDURI ȘI COLECȚII

Diplomați români: GRIGORE GAFENCU (VI)

După încheierea misiunii de ministru al României la Moscova (august 1940 — iunie 1941), Grigore Gafencu se retrage în ianuarie 1942 la Geneva. De aici însă va urmări cu deosebită atenție evoluția evenimentelor din România, implicându-se, atît cît îi va sta în putință, în viața politică a țării sale, ca un foarte bun cunoscător al realităților de aici.

Anul 1944 se contura ca un an deosebit de greu pentru situația politică a României, în contextul celui de al doilea război mondial. La 1 februarie 1944 Gr. Gafencu îi adresează o scrisoare lui Ion Antonescu, ca răspuns la scrisoarea trimisă prin Pella, în care își expune convingerile și părerile personale asupra evoluției evenimentelor politice și militare din Europa în plină desfășurare a celui de al doilea război mondial, precum și poziția pe care trebuia să o adopte România, în acel moment, față de marile puteri. Aceeași idee, cu referiri mai ales asupra relației cu Uniunea Sovietică, apare și în articolul *Position du peuple roumain*, publicat în „Journal de Genève” la 10 aprilie 1944.

Actul de la 23 august 1944, atît de controversat în zilele noastre, apare consemnat într-un interviu acordat de Gr. Gafencu ziarului „La Suisse” din 26 august 1944.

MILIANA ȘERBU

Geneva, 1 Februarie 1944

Iubite Doamnă Antonescu,

Dacă nu am răspuns în scris la scrisoarea pe care ați binevoit să mi-o trimiteți prin Pella, aceasta se datorește credinței ce o avem că în împrejurările actuale ați fi mai mulțumit cu un răspuns deslușit și sincer, transmis verbal, tot prin d. Pella.

Știu acum că d. Pella a avut prilejul să vă comunice părerile mele; sint convins că v-a împărtășit și bunele simțăminte și toate mulțumirile mele pentru răvașul ce mi-ați trimis. Țin totuși să revin în scris deoarece mi se asigură că această cale e cu totul sigură — asupra unora dintre ideile pe care le-am expus d-lui Pella, — idei care în zilele de azi capătă un contur tot mai precis.

Mi-ați vorbit cu multă dreptate despre deosebita însemnătate „europeană”, pe care o au regiunile dintre Marea Baltică și Marea Neagră, și ați exprimat credința că nici Europa nici marile puteri occidentale nu se pot dezinteresa de această barieră răsăriteană care apără Continentul. Nu împărtășesc cu desăvîrșire optimismul D-voastră. Firește, cred și eu

că problema păcii e în bună parte o problemă de echilibru de forțe și că oricine va avea să statornicească acest echilibru, oricine va avea să rînduiască pacea de mîine, va fi nevoit să țină seama de menirea europeană a regiunii care a asigurat pînă acum echilibrul la Răsărit.

Azi însă, sîntem încă departe de ziua păcii, ca și de acele vremi cînd problemele de echilibru și de interes general vor atrage și reține din nou atenția lumii. Sîntem în plin război : presiunile politice, marile mișcări militare ca și dezlănțuirea unor patimi înverșunate și răzburătoare, pot — dacă nu încercăm *totul* ca să facem față — să distrugă sau să compromită pe veci, pozițiile ce ne sînt trebuincioase pentru a bizui pe ele așezarea noastră de mîine.

În aceste zile de adîncă tulburare, nu numai Puterile Anglo-Saxone, dar nici chiar „Europa” (adică majoritatea covârșitoare a Vechiului Continent) nu văd și nu simt primejdia la Răsărit, ci o simt și o văd la Centru, chiar în inima Continentului. Oricine călătorește și se informează, oricine cunoaște stările din Franța, din Italia, din Belgia, din Olanda, din Norvegia, din Polonia, din Cehoslovacia, din Balcani, din statele neutre, — ba chiar și din multe părți ale Germaniei, acela e convins de acest adevăr. **E un fapt de o însemnătate covârșitoare pentru orice socotelă politică : nici un ajutor nu e de așteptat din partea „Europei”.**

E drept că sînt unele semne că multă lume începe să-și dea seama de primejdia pe care o neîngrădită creștere a imperiului sovietic o poate însemna pentru toate țările din Europa, mici sau mari. Neînțelegerile, opoziția de interese între Anglo-Saxoni și Sovietici se desemnează și se adîncesc ; lumea începe a se gîndi la necesitatea unor „contra-ponderi” ; se vorbește tot mai mult de o rînduială generală, de îngădiri trebuincioase de echilibru. Toate aceste preocupări nu vor ieși însă la suprafață și nu vor înăunri în chip hotărîtor mersul lucrurilor, atîta vreme cît primejdia cea dintîi-cea mai apropiată pentru Apuseni și deci cea mai temută — nu va fi înlăturată. **E un al doilea fapt, care se impune oricărei gîndiri politice : Apusul nu va da nici un sprijin efectiv unei rezistențe împotriva Răsăritului atîta vreme cît o Germanie puternică va fi în picioare ; el se va putea folosi odată de o Germanie slabă, — în nici un caz de o Germanie tare.**

Știu că circulă și unele păreri contrarii ; nimic nu mi se pare însă mai primejdios decît a bizui speculației politice pe asemenea păreri, care izvorăsc din anumite speranțe dar nu se potrivesc cu nici o realitate.

Să luăm acum dintre toate ipotezele, singura care mă preocupă (nu mi revine mie să mă preocup de celelalte) — și anume : victoria Națiunilor Unite. E o ipoteză care, pe zi ce merge, poate tot mai greu fi trecută cu vederea. Țara noastră va avea de trecut în acest caz, prin două momente grele : unul, cînd victoria militară a aliaților va fi resimțită la hotarele și apoi pe teritoriul țării, și al doilea, în ziua îndepărtată, drept, a negocierilor de pace. Aceste momente nu sînt pentru noi deopotrivă de primejdioase : pînă în ziua păcii multe se pot întîmpla, unii dintre aliați se pot obosi, alții își vor putea strînge puterile și valorifica rezervele, vom vedea răsărind principii de echitate, de „interes general”, de echilibru. Vom putea atunci și noi pleda cu sorți de succes cauza țării noastre ; vom apăra drepturile, hotarele, poziția și misiunea europeană a României (sînt unii

Români în străinătate printre care cred că mă pot număra și eu, care de pe acum s-au devotat acestei sarcini, în afară de orice ambiții sau socoteli politice personale).

Momentul cel dintii, cind și dacă se va împlini, ne va pune însă la o mult mai grea încercare. El ne poate surprinde înainte de egalitatea de forțe între Aliați să fi fost statornicită pe Continent, înainte ca patimile să

se fi potolit, și în împrejurări în care lămuririle se dau greu și se ascultă și mai greu. Iar umările unei invazii străine, dacă nimic nu intervine pentru a amorti ciocnirea (pour „amortir le choc”) pot fi direct catastrofale: ele pot crea situații teritoriale și politice iremediabile, și ne pot exclude de mai înainte de la toate foloasele pe care le-am putea aștepta de la o pace dreaptă.

Problema capitală e deci de a câștiga timp, de a supraviețui, de a feri țara de consecințele unei invazii dușmăncase și răzbuțătoare.

Nu-mi mai îngădui să dau din afară sfaturi cu privire la măsurile ce trebuie luate în vederea acestei cumplite încercări, de a cărei împlinire și iminență sînteti cei mai în măsură să puteți judeca. Mă voi mărgini să exprim nădejdea că tot ce e de făcut se va face pe temelul unor lămuriri și asigurări care pot și trebuie să fie eulose, cit mai neîntirziat.

Țin deci, și cu această voi încheia această prea lungă scrisoare, să stărui asupra unui fapt care e în legătură cu tot ce am spus mai înainte.

Nu putem îndrepta situația noastră (în ipoteza care mă preocupă aici, și în împrejurările de azi) dacă dăm mereu în vileag descăbirea pe care o facem între Națiunile Unite. Atita vreme cit scopul comun nu va fi atins, interesele opuse vor tulbura poate, dar nu vor rupe alianța între

Anglia, America și U.R.S.S. E cuminte deci — și e politic să avem aceeași atitudine față de cele trei mari puteri aliate. (Mai cu seamă dat fiind că în ce privește momentul No. 1, puterea cea mai apropiată e sigur hotăritoare).

În aceeași ordine de idei, trebuie să ne ferim cu orișice chip să înfățișăm ființa și independența noastră ca fiind într-o opoziție tragică și desăvârșită cu destinele imperiului vecin. Dacă noi înșine tăgăduim putința unei pașnice vecinătăți în viitor, vecinii vor fi ademeniți să se folosească de momentul No. 1 pentru a ne slăbi în așa fel, încât momentul no. 2 să nu mai poată aduce nici o îndreptare.

O țară mică nu trebuie să-și așeze menirea, nici principiile și lozincile de viață de-a curnezișul vremii. Am fost ani de-a rindul un „scut” al creștinătății, un „zăgaz”, „o stavilă”, „o barieră”. Vom fi „o trăsătură de unire”, — „o soluție de conciliațiuni” — „punctul de greutate într-un echilibru necesar”. Principalul e : să fim, și să putem aștepta așezarea unor stări cumpănite, chezașie de siguranță și de libertate.

Am isprăvit . E greu de a cuprinde în patru pagini gândurile care mă frământă (— și cu care am umplut aici nenumărate caiete) ca și grijile care mă tulbură și mă chinuiesc.

Veți destuși printre rinduri tot ce n-am putut însemna. Veți înțelege de asemeni că aceste griji și aceste gânduri mă poartă cu emoție spre țară, cu simpatie pentru D-voastră, care aveți o sarcină tot mai grea de împlinit.

Cu simțămintele mele cele mai românești și mai sincere

Grigore Gafencu

P.S.

Gîndul care mă stăpînește de a pregăti de mai înainte (pentru cazul unei victorii Aliate) o explicație cu Vecinii, grija de a găsi puțința unui „modus vivendi” între ei și noi, dorința de a lămuri punctele comune care ne-au legat și ne pot lega și în viitor de o politică de echilibru, de libertate și de pace indivizibilă (cum pretind că o vor urma Națiunile Unite) — m-au îndemnat să scriu o lucrare istorică (pe care o corectez și o modific acum, și din care vă voi trimite un exemplar de îndată ce ediția definitivă va fi pusă la punct) și să inspir mai multe articole în presa elvețiană. Amicul nostru comun P. mi-a spus că nu sinteți deplin de acord cu articolul meu din J. de Genève. Socotesc că e azi un interes național ca să nu fim cu toți de acord și să avem păreri deosebite ; cu condiția să fim sinceri în părerile noastre, să păstrăm unii pentru alții înțelegere și stimă și să urmărim, fiecare potrivit îndemnurilor prevederii și a conștiinței sale, posibilitățile de mintuire pentru țara noastră. În ce mă privește, potrivit unei convingeri statornice, de care am dat dovadă prin atitudinea mea la Externe, prin rapoartele mele din Moscova și prin retragerea mea la Geneva, nu mă preocupă decît împlinirea unei singure ipoteze : aceea de care am pomenit pe larg în această scrisoare.

De aceea cred că pentru a apăra teritoriul, independența politică și însăși existența statului nostru, nu e datoric mai imperioasă decît aceea de a lămuri de mai înainte posibilitățile de viață, de înțelegere, de conviețuire pașnică între România și primejdiosul ei vecin de la Răsărit. Dacă

vom putea găsi în afară prieteni care să ne ajute, — cu atât mai bine. Azi, nu ne putem bizui pe nimeni : trebuie să ne ajutăm singuri — oricît de grea, de ingrată, de deznădăjduită ne-ar părea această sarcină.

Încă odată, cu simțăminte prietenești

G. G.

POSITION DU PEUPLE ROUMAIN

Les paroles prononcées par M. Molotov, au moment où les troupes soviétiques s'apretaient à franchir le Prouth, ont ranimé en moi le souvenir troublant des explications que j'ai échangées avec le commissaire du peuple aux Affaires étrangères.

C'était au Kremlin, le 24 juin 1941 — trois jours après que la guerre eût éclaté entre l'U.R.S.S. et mon pays. J'avais essayé, alors, de définir les causes qui avaient fait glisser la Roumanie, frappée en son intégrité territoriale et privée de sa liberté d'action, dans le camp des belligérants. Songeant aux conséquences d'un conflit que mes faibles efforts avaient vainement essayé de conjurer, j'avais ajouté : ce malheur est d'autant plus à déplorer que, jusqu'à ce jour, le peuple roumain n'a jamais été en guerre avec le peuple russe, et que jamais il n'y eut des sentiments d'inimitié entre les deux nations.

Depuis trois ans, bientôt, que dure ce malheur, pour la première fois un homme d'État soviétique s'adresse directement au peuple roumain. Ses paroles, publiquement approuvées par M.M. Churchill et Cordell Hull, prennent le caractère solennel d'une manifestation de volonté commune des Nations unies. Seraient-elles le signe précurseur d'un geste de compréhension qui faciliterait le retour de la Roumanie à une politique correspondant à ses affinités secrètes, ses intérêts et ses aspirations ?

Je n'ai pas qualité pour répondre aux paroles que M. Molotov prononce aujourd'hui. Je me garderai bien, d'ailleurs, de préjuger du sens que le peuple roumain attachera au terme „intégrité territoriale” ; je voudrais encore moins faillir au respect dû aux soldats de mon pays, qui combattent avec vaillance selon la consigne qui leur a été donnée.

Mais comme les paroles de Moscou s'adressent au peuple roumain, et comme ce peuple n'est peut-être pas à même, dans les amères circonstances actuelles, d'exprimer le fond de sa pensée, je voudrais pouvoir témoigner de certains faits, susceptibles d'éclairer la position vraie de la Roumanie.

J'en entends pas insister sur les nombreuses preuves que la Roumanie a données de sa parfaite loyauté dans les rapports internationaux, et de son attachement aux principes d'ordre, de sécurité collective et de paix indivisible. D'autres, moins prévenus que moi en faveur de mon pays — des journalistes neutres, des adversaires même, — ont rendu justice aux efforts déployés par la Roumanie pour remplir, jusqu'au bout, ses engagements ; pour échapper à l'emprise de la guerre ; pour rester fidèle à ses amis : la Tchécoslovaquie, la Grèce, la Yougoslavie, la Pologne ; pour garder sa foi envers la France et tous ses anciens alliés.

Ce qui importe aujourd'hui plus que les fidélités anciennes, ce sont les aspirations et les possibilités actuelles du peuple roumain. Il est temps

de discerner, à travers les brumes entretenues par diverses propagandes, l'aspect réel des choses : les épreuves endurées ces dernières années, les violations d'ordre politique, les souffrances provoquées par la guerre, et d'autre part la vue de l'immense effort accompli par les peuples de Russie pour rétablir un équilibre qui pourrait être salutaire, (s'il n'est point outre-passé), — toutes ces expériences ont raffermi la foi du peuple roumain en une politique que des événements plus forts que sa volonté l'ont forcé d'abandonner.

Ce peuple est prêt à assumer les obligations que lui imposent son voisinage avec l'U.R.S.S. et sa présence en un lieu qui fut de tout temps décisif pour l'équilibre européen.

Relativement à l'U.R.S.S. dont les dirigeants viennent d'affirmer certaines intentions qui semblent sagement mesurées, le peuple roumain ne peut avoir d'autre désir que celui d'accepter des engagements résolument pacifiques. Les intérêts véritables de l'immense empire voisin ne sont pas incompatibles avec les intérêts du pays roumain ; les sentiments véritables du peuple roumain ne l'ont jamais poussé contre la Russie ; si la Russie respecte le territoire et l'indépendance de la Roumanie, celle-ci n'aura ni l'intérêt ni la volonté de servir d'instrument contre la sécurité et la paix de l'U.R.S.S.

Cette volonté d'entente et de paix, qui correspond à la nature même de son peuple, la Roumanie serait heureuse de pouvoir l'étayer sur un ordre général et militaire, réglant au mieux des intérêts de l'Europe le sort des Balkans et des pays danubiens : elle pourrait ainsi assumer à nouveau la mission qu'elle s'était toujours efforcée de remplir, en représentant aux emboucheurs du Danube une solution d'équilibre et de conciliation entre les intérêts de l'Est européen, ceux de l'Europe centrale et ceux du bassin danubien.

Rien dans leur esprit ni dans leur état d'âme ne saurait tenir les Roumains à l'écart d'une pareille politique ; peuple de paysans, de souche ancienne et de civilisation paisible, ils ont parfois subi l'oppression, ils ne l'ont jamais aimée ; aujourd'hui encore, blessés dans leur chair et dans leur indépendance, ils se sentent frères de tous les opprimés, de ceux de Belgique et de Norvège comme de ceux de Grèce et de Serbie.

De tels sentiments rapprochent de nos jours, par delà les rancunes anciennes ou récentes, tous les peuples du Sud-Est ; Bulgares et Hongrois nourrissent dans le malheur les memes espérances que leurs voisins. Ce sont là des symptômes, qu'une sage politique, tendant à la reconstruction de l'Europe, ne saurait négliger. La crise actuelle mène vers une de ces réactions profondes d'où l'idée européenne peut et doit renaître. Les peuples du bassin danubien et des Balkans s'appretent à participer à cette réaction dans le tréfonds de leur conscience.

Pour en revenir au peuple roumain, des paroles comme celles, que vient de prononcer M. Molotov peuvent calmer certaines de ses appréhensions légitimes et lui faire entrevoir la possibilité d'une réconciliation, qui est désirable et nécessaire. Il serait toutefois souhaitable, en des moments si critiques et si décisifs, où un peuple tend à se dégager, douloureusement, des circonstances qui trop longtemps ont entravé sa liberté d'action et de pensée, — il serait souhaitable que l'on s'abstienne de tout

ce qui augmente le trouble et la confusion. L'emploi de l'arme aérienne en de tels moment pousse au désespoir sans déterminer les décisions, — or rien ne devrait retarder l'intégration du peuple roumain dans l'ordre de dorit européen.

Grégoire Gafenco,
ancien ministre des Affaires étrangères („Journal de
Genève” nr. 85, Samedi 8,
Dimanche 9 et Lundi 10 Avril 1944)

<Traducere> :

POZIȚIA POPORULUI ROMÂN

Cuvintele spuse de Dl. Molotov, în momentul în care trupele sovietice se pregăteau să treacă Prutul, au trezit în mine amintirea tulburătoare a explicațiilor pe care le-am schimbat cu comisarul poporului pentru Afaceri Străine.

Era la Kremlin, la 24 iunie 1941 — trei zile după ce izbucnise războiul între U.R.S.S. și țara mea. Încercam atunci să definesc cauzele care au determinat alunecarea României, lovită în integritatea sa teritorială și lipsită de libertatea de acțiune, în tabăra beligeranților. Gîndind la consecințele unui conflict pe care slabele mele eforturi încercaseră în zadar să-l evite, am adăugat : această nenorocire este cu atît mai deplorabilă cu cît, pînă acum, poporul român n-a fost niciodată în război cu poporul rus, iar între cele două națiuni nu au existat sentimente de dușmănie.

După trei ani de cînd durează această nenorocire, pentru prima dată un om de stat sovietic se adresează direct poporului român. Cuvintele sale, aprobate public de Churchill și Cordell Hull, au caracterul solemn al unei manifestări de voință comună a Națiunilor unite. Oare vor fi ele semnul care anunță un gest de înțelegere care ar ușura întoarcerea României la o politică potrivită afinităților sale secrete, intereselor și aspirațiilor sale ?

Nu am calitatea de a răspunde cuvintelor pe care Dl. Molotov le pronunța astăzi : Mă voi feri de altfel, de a anticipa sensul pe care poporul român îl va atașa termenului de „integritate teritorială” ; nu aș vrea să greșesc în privința respectului pe care-l datorez soldaților țării mele, care luptă cu vitejie conform consemnului care li s-a dat.

Dar cum cuvintele Moscovei se adresează poporului român, și cum acest popor nu este poate în măsură, în nefericitele circumstanțe actuale, să-și exprime fondul gîndirii sale, aș vrea să pot mărturisii anumite fapte care ar putea pune în lumină adevărata poziție a României.

Nu înțeleg prin asta să insist asupra numeroaselor dovezi pe care România le-a dat prin perfecta sa loialitate în raporturile internaționale și atașamentul său la principiile de ordine, de securitate colectivă și de pace indivizibilă. Alții, mai puțin avizați decît mine în favoarea țării mele — ziaristi neutri și chiar adversari — au recunoscut eforturile desfășurate de România pentru a-și îndeplini pînă la capăt angajamentele, pentru

a scăpa de război pentru a rămâne fidelă prietenilor săi : Cehoslovacia, Grecia, Iugoslavia, Polonia ; pentru a-și menține credința față de Franța și față de toți vechii săi aliați.

Ceea ce contează astăzi mai mult decât vechile afinități sînt aspirațiile și posibilitățile actuale ale poporului român. Este timpul să se discearnă dincolo de nebuloasele întreținute de diverse propagande, aspectul real al lucrurilor : încercările prin care a trecut în ultimii ani, violările de ordin politic, suferințele provocate de război și pe de altă parte imaginea imensului efort realizat de locuitorii Rusiei pentru a restabili un echilibru care ar putea fi salvator (dacă nu este prea tîrziu) toate aceste experiențe au întărit credința poporului român într-o politică pe care evenimentele, mai puternice decât propria voință, l-au forțat s-o abandoneze.

Acest popor este gata să-și asume obligațiile pe care i le impune vecinătatea cu U.R.S.S. și prezența într-un loc care a fost totdeauna decisiv pentru echilibrul european.

În ceea ce privește Uniunea Sovietică ai cărei conducători tocmai au afirmat anumite intenții care par a fi măsurate cu prudență, poporul român nu poate avea altă dorință decât aceea de a accepta unele angajamente hotărîtoare în vederea păcii. Interesele reale ale imensului imperiu vecin nu sînt incompatibile cu interesele țării românești ; dacă Rusia respectă teritoriul și independența României, aceasta nu va avea nici interesul și nici voința de a servi ca instrument împotriva securității și păcii U.R.S.S.

Această dorință de înțelegere și pace, care corespunde chiar cu felul de a fi al poporului său, România ar fi bucuroasă să o poată sprijini pe o ordine generală și militară, integrînd cît mai bine interesele Europei soarta Balcanilor și a țărilor dunărene ; ea ar putea să-și asume din nou misiunea pe care întotdeauna s-a străduit s-o îndeplinească, reprezentînd la gurile Dunării o soluție de echilibru și de conciliere între interesele Europei de est, ale Europei centrale și cele ale bazinului dunărean.

Nu există nimic în spiritul sau în sufletul românilor care să-i poată ține departe de o astfel de politică ; popor de țărani, cu vechi origini și o civilizație pașnică, au suportat adesea opresiunea, dar n-au iubit-o niciodată ; astăzi mai mult, lovit în ființa sa națională și în independența sa, el se simte frate cu toți oprimații, fie ei din Belgia și Norvegia, fie din Grecia și Serbia.

Astfel de sentimente apropiate, în zilele noastre, toate popoarele din sud-est, dincolo de vechi sau mai recente ranchiuni ; bulgari și unguri ntresc în durere aceleași speranțe ca vecinii lor. Aici întîlnim simptomele care conduc la ideea că o politică înțeleaptă, tinzînd spre reconstrucția Europei, nu va fi neglijată. Criza actuală conduce spre o reacție profundă, din care, ideea europeană poate și trebuie să renască. Popoarele din bazinul dunărean și din Balcani se pregătesc să participe la această reacție în adîncul conștiinței lor.

Pentru a reveni la poporul român, cuvinte ca acelea pe care tocmai le-a spus Dl. Molotov pot liniști anumite îngrijorări legitime și să-l facă să întrevadă posibilitatea unei reconcilieri, care este dorită și necesară. Ar fi totodată de dorit, în momente atît de critice și decisive, cînd un popor tinde să se elibereze, dureros, din împrejurări care de prea mult timp i-au îngrădit libertatea de acțiune și de gîndire — ar fi de dorit să nu existe motive care să mărească frămîntările și confuziile. Folosirea, în asemenea

condiții, a armeei aeriene împinge la disperare fără a determina luarea unor decizii — ori nimic nu trebuie să întârzie integrarea poporului român în ordinea de drept europeană.

Grigore Gafencu

fost ministru al Afacerilor Externe

(„Journal de Genève” nr. 85, Samedi 8,
Dimanche 9 et Lundi 10 Avril 1944)

M. GRÉGOIRE GAFENCO, ancien ministre
des affaires étrangères de Roumanie,
nous dit :

Nous avons demandé à M. Grégoire Gafencu, ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie et ancien ministre de Roumanie à Moscou, quelle était son opinion sur les événements qui se déroulent en Roumanie. Le ministre nous a répondu :

— Il faut voir dans les changements intervenus en Roumanie avant tout un acte de grand courage personnel (courage moral et politique) accompli par le roi Michel.

Ayant accédé au trône dans des conditions particulièrement difficiles, les mains liées par la dictature du maréchal Antonesco, le jeune souverain a compris l'angoisse et le désarroi moral que son peuple éprouvait en suivant une voie qui lui était imposée contre son gré. Par l'acte libérateur qu'il vient d'accomplir, le roi a repris l'exercice de ses prérogatives et a rendu la Roumanie à la politique de ses intérêts et de ses aspirations.

Le gouvernement actuel est l'émanation de la volonté royale, qui s'est résolument placé au service de la cause nationale ; il peut compter sur l'assentiment et l'appui de l'immense majorité de la nation. La formation ministérielle a un caractère militaire, étant donné que la première tâche à accomplir est d'ordre militaire. Mais la présence dans le Cabinet de quatre ministres politiques sans portefeuille témoigne que le gouvernement du roi a l'appui résolu de la grande coalition de résistance nationale, par laquelle s'exprime la volonté politique de la nation. Il s'agit de M. Jules Maniu, chef du parti national paysan, l'homme d'État le plus populaire de la Roumanie, le cerveau et l'âme de la résistance nationale, de M. Dinu Bratiano, chef du parti libéral (M. Dinu Bratiano est le frère de Jean Bratiano, qui mena la Roumanie à la victoire aux côtés des Alliés en 1918, et le fils de Jean Bratiano, l'un des fondateurs du royaume roumain), de M. Petresco, chef du parti socialiste, et de M. Petrascanu, l'un des dirigeants du parti communiste. Derrière le gouvernement militaire d'aujourd'hui se profile le gouvernement politique de demain.

Qu'il me soit permis d'ajouter à ces brèves explications l'expression de ma satisfaction personnelle, profonde et émue. J'ai attendu ce jour avec impatience : il répondait à des espoirs et à des convictions que j'ai toujours fidèlement servis. Mon pays a passé par les plus grandes et les plus cruelles épreuves ; il aura certainement d'autres épreuves encore à endurer. Mais il pourra enfin défendre une cause à laquelle il est attaché, parce qu'elle renferme pour lui l'idée de la liberté des peuples et celle d'un ordre de

droit international. Sa réintégration dans les rangs des Nations unies, grandes et petites, lui est facilitée par tant de souvenirs et de sentiments communs. N'est-ce pas un hereux présage que cette réintégration coïncide avec l'événement que le peuple roumain désirait entre tous : la résurrection de la France et la libération de Paris ? C'est aux sons de la Marseillaise que la Roumanie a repris sa place parmi ses anciens alliés.

La tache la plus importante qui l'attend, la première, est la réconciliation avec l'Union soviétique. J'ai toujours soutenu que cela était nécessaire et possible. J'espère de tout mon coeur que le gouvernement des Soviets facilitera cette réconciliation, qui servira de fondement solide et durable aux rapports entre l'U.R.S.S. et la Roumanie.

(„La Suisse” — Le journal du matin —
N° 239 — Samedi 26 Août 1944)

<Traducere> :

DI. GRIGORE GAFENCU, fost ministru al Afacerilor externe din România,
ne spune :

L-am întrebat pe Dl. Grigore Gafencu, fost ministru de externe și fost ministru al României la Moscova, care este opinia sa în privința evenimentelor care se desfășoară în România. Ministrul a răspuns :

— Trebuie să vedem în schimbările intervenite în România, înainte oate, un act de mare curaj personal (curaj moral și politic) îndeplinit egele Mihai.

Ajungînd la tron în condiții deosebit de dificile, cu miinile legate de dictatura mareshalului Antonescu, tinărul suveran a înțeles angoasa și dezorientarea morală de care dădea dovadă poporul său, urmînd o cale care îi era impusă împotriva voinței sale.

Prin actul eliberator pe care l-a dus la îndeplinire, regele și-a reluat prerogativele și a redat României o politică în conformitate cu interesele și aspirațiile ei.

Guvernul actual este emanația voinței regale, care s-a plasat în mod hotărît în serviciul cauzei naționale : el poate conta pe asentimentul și sprijinul imensei majorități a națiunii. Formația ministerială are un caracter militar, dat fiind că prima sarcină de îndeplinit este de ordin militar. Dar prezența în Cabinet a patru miniștri de natură politică, fără portofoliu, denotă că guvernarea regelui beneficiază de sprijinul marii coaliții de rezistență națională, prin care se exprimă voința politică a națiunii. Este vorba de Dl. Iuliu Maniu, șeful partidului național țărănesc, omul de stat cel mai popular din România, creierul și inima rezistenței naționale, dl. Dinu Brătianu, șeful partidului liberal (dl. Dinu Brătianu este fratele lui Ion Brătianu, care a condus România spre victorie alături de Aliați în 1918, și fiul lui Ion Brătianu, unul din fondatorii regatului român), dl. Petrescu, șeful partidului socialist și de dl. Pătrășcanu, unul din conducătorii partidului comunist. În spatele guvernului militar de astăzi se profilează guvernul politic de mîine.

Să-mi permiteți să exprim, pe lângă aceste scurte explicații, propria mea satisfacție, profundă și plină de emoție. Am așteptat această zi cu nerăbdare : ea răspunde speranțelor pe care le-am slujit întotdeauna cu credință. Țara mea a trecut prin cele mai mari și cele mai crude încercări ; vor mai fi sigur și altele de îndurat. Dar ea va putea în sfârșit să apere o cauză căreia i s-a atașat pentru că aceasta conține ideea libertății popoarelor și aceea a unei ordini de drept internațional. Reintegrarea sa în rîndul Națiunilor unite, mari și mici, este ușurată de atâtea amintiri și sentimente comune. Nu este o fericită prevestire că această reintegrare coincide cu un eveniment pe care poporul român și l-a dorit mult : reînvierea Franței și eliberarea Parisului ? În sunetele Marseillaise-ei România și-a reluat locul printre vechii săi aliați.

Sarcina cea mai importantă care o așteaptă, în primul rînd este reconcilierea cu Uniunea Sovietică. Eu am susținut întotdeauna că acest lucru era necesar și posibil. Sper din toată inima ca guvernul Sovietelor să inlesnească această reconciliere, care va servi ca fundament, solid și durabil, raporturilor între U.R.S.S. și România.

(„La Suisse” — Jurnalul de dimineață —
Nr. 239 — Sîmbătă 26 August 1944)